

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Mark- och miljödomstolen
mmd.nacka.avdelning4@dom.se

Överklagande
2021-06-23

Mål nr
P 1833-10

Överklagande av Mark- och miljödomstolens dom i mål nr P1833-10, Marievik 15 m.fl., i stadsdelen Liljeholmen

Samfundet S:t Erik överklagar härmed Mark- och miljödomstolens (MMD) dom av den 2 juni 2021 i mål nr P 1833-10, att avslå överklagandet av kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplanen för Marievik 15 m.fl. i stadsdelen Liljeholmen S-Dp 2010-14465) då vi anser att domen fattats på tveksamma grunder.

Yrkande

- Samfundet S:t Erik anhåller om prövningstillstånd hos Mark- och miljööverdomstolen och hemställer att kommunfullmäktiges antagandebeslut 2021-02-01 avseende Marievik 15 m.fl. i stadsdelen Liljeholmen (S-Dp 2010-14465) upphävs.
- Samfundet S:t Erik yrkar att yttrande inhämtas från Riksantikvarieämbetet, specifikt gällande konsekvenser för riksintresset *Stockholms innerstad med Djurgården* (AB 115), och effekten av rivningar av kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Sammanfattande motivering för prövningstillstånd

Samfundet S:t Erik anser att MMD:s dom fattats på tveksamma grunder. Samfundets och andra klagandes synpunkter vad gäller såväl skada på riksintresse och kulturmiljövärden som den höga exploateringsgraden, den kraftiga skalförskjutningen och bristen på friyta med mera, bemöts återkommande i domen med motiveringen att åtgärden i fråga ryms inom kommunens handlingsutrymme. Hur detta handlingsutrymme förhåller sig till tolkningen av rådande lagstiftning varken ifrågasätts eller utreds. Planunderlaget innehåller dessutom direkta felaktigheter som i sig ger anledning att upphäva kommunens beslut.

Samfundet S:t Erik anser vidare att kommunens, och även länsstyrelsens, bedömning att detaljplanens genomförande inte kommer att medföra en sådan betydande miljöpåverkan att det finns behov av en miljökonsekvensbeskrivning, är felaktig. Redovisning av miljökonsekvenser ska göras om betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL 4 kap 34§ samt MB 6 kap 11§. Vi anser således att staden

1. vilselett allmänheten genom att kunskap om miljöförhållandena på platsen och bedömningar med avseende på risk för förorenande utsläpp till Årstaviken vare sig inhämtats eller redovisats i samrådsunderlaget (2015-11-23) och inte heller i det första granskningsunderlaget enligt stadsbyggnadskontorets granskningsutlåtande (2019-11-15). Först efter att länsstyrelsen påtalat dessa risker genomfördes kompletterande studier, planbeskrivningen reviderades och en förnyad plangranskning remitterades (2020-09-08).

2. borde ha analyserat och kommunicerat de eventuella miljörisker som föreligger för närvarande, som kan uppstå i samband med rivning och exploatering samt i förhållande till den planerade markanvändningen med omfattande bostadsbebyggelse, parker, lekplatser, offentliga platser och gång- och cykelstråk.

Utveckling av Samfundet S:t Eriks motivering

Påtaglig skada på kulturmiljövårdens riksintresse Stockholms stad med Djurgården

Planområdet för Marievik är beläget utanför området för riksintresset men den planerade bebyggelsens kraftiga skalförskjutning och höga exploateringsgrad skulle ändå innebära negativ och bestående påverkan på flera av de centrala uttrycken för riksintresset, såsom fronten mot vattenrummet, vyerna från flertalet viktiga utsiktspunkter, och stadsilhuetten där i stort sett bara kyrktorn och offentliga byggnader tidigare tillåtit höja sig över mängden. Av kulturmiljömiljöunderlaget framgår att bebyggelsen blir mest påtaglig sedd från Tantolunden och Södermalms strand utmed Årstaviken, men att den även framträder tydligt från vitt skilda håll i staden såsom exempelvis Skansen, Tegelbacken, Stadshusets park, Norr Mälarstrand, vidare västerut längs Kungsholmens södra strand, Västerbron, Observatoriet och Gärdet med flera, samt från mer perifera lägen runt om staden.

Vidare påstås felaktigt att siktlinjen nordväst ut från världsarvet Skogskyrkogården förblir opåverkad ”fotomontage har gjorts från en högt belägen och betydelsefull punkt i Skogskyrkogården för att utröna om planens bebyggelse påverkar utblickarna från kyrkogården mot omgivningen. Bilden visar att nya höga byggnader inte blir synliga då en dunge med tallar i kyrkogårdens norra del skärmar av bebyggelse belägen i nordväst” (fotomontaget saknas i underlaget). Oberoende studier på plats indikerar att hela klustret av höga byggnader framträder från Almhöjdens meditationslund. Det är anmärkningsvärt att det inte utförts en mer djupgående analys av påverkan på Skogskyrkogården i egenskap av världsarv – dvs en plats som är av omistlig betydelse enligt Unescos kriterier och som inte får utsättas för påverkan – vilket i sig torde vara ett tillräckligt skäl att upphäva detaljplanen.

Marievik blir, om planen realiserar, ett blickfång som kommer att permanent förändra stadens silhuett. Det höga, täta klustret av byggnader kommer att på håll uppfattas som en svårdefinierad byggnadsmassa och försvåra orienteringen och läsbarheten i det historiska stadslandskapet. Byggnadshöjden utgör ett brott mot vedertagen skala i strid mot intentionerna i PBL 2 kap 6§, och riskerar att medföra negativa konsekvenser för närområdet, stadslandskapet och stadens silhuett med fronten mot vattenrummet. Södermalms bebyggelse kommer att framstå som låg och därmed förta intrycket av stenstaden som en mäktig och sammanhållen storstad, den gestaltungsprincip som etablerades med Lindhagenplanen och som utgör en viktig grund för formuleringen av riksintresset. Betänkas bör också att det högsta av de föreslagna byggnaderna i ett jämförande perspektiv skulle bli det fjärde högsta i Stockholm efter Kaknästornet, Victoria Tower och Kista Science Tower, och betydligt högre än höghusen vid angränsande Liljeholmskajen och mer än 40 meter högre än Hötorgsskraporna.

MMD menar i sin dom att eftersom riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården inte är definierat på ett entydigt sätt, ligger det inom kommunens handlingsutrymme att avgöra om detaljplanen innebär påtaglig skada på riksintresset. Som argument för detta hänvisas till målet avseende detaljplanen för Slussen (MÖD 2013:44) där Mark- och miljööverdomstolen kom fram till en liknande slutsats. Samfundet S:t Erik hänvisar i sin tur till MMD:s dom avseende Nobel Center (P 1535-17) där domstolen konstaterade att detaljplanen innebar ”påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljövården”. Detta bland annat ”på grund av för stor negativ och irreversibel påverkan på flera av uttrycken för riksintresset”.

Samfundet S:t Erik hävdar således att rekvisitet ”påtaglig skada” enligt Miljöbalken (MB) 3 kap 6§ är högst tillämpligt i bedömningen av planförslaget för Marievik. Till detta vill vi addera den sammanlagda effekten av olika planprojekt som redan har haft, eller på sikt kommer att ha, negativ effekt på riksintresset.

Förlusten av kulturhistoriska värden strider mot PBL 8 kap, 13, 14 och 17§§

MMD anför som motiv för föreslagna rivningar av grönklassificerade byggnader att de inte omfattas av rivningsförbud i gällande detaljplan, och att kommunen utrett området kulturmiljövärden på ett tillräckligt sätt. Vidare hänvisar domstolen till att kommunen uppfyllt PBL 2 kap 6§ tredje stycket som innehåller krav på att ”ändringar och tillägg i bebyggelsen görs varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas”.

Enligt Stadsmuseets klassificeringsmodell är en grönklassificerad byggnad särskilt värdefull ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt. För en sådan byggnad ska PBL 8 kap, 13, 14 och 17§§ tillämpas (och inte kap 2:6), innebärande att byggnaden inte får förvanskas och att underhåll och ändringar ska anpassas till såväl omgivningens karaktär som byggnadens kulturhistoriska värden. Samfundet S:t Erik finner det anmärkningsvärt att domstolen helt bortser från att rivning torde vara oförenligt med dessa krav.

Svårtolkade planbestämmelser som i vissa fall saknar lagstöd

Av PBL 4 kap 32§ framgår att den avsedda regleringen av bebyggelsen, byggnadsverk och miljön i övrigt ska tydligt framgå av planen. Detaljplanen får dessutom inte vara mer detaljerad än som behövs med hänsyn till planens syfte.

Den nu aktuella detaljplanen är detaljerad på ett sätt som är svårt att tolka. Exempelvis gäller detta för de nordöstliga kvarteren. Planbeskrivningen ger sken av att användningen av byggnaderna i bottenvåningen ska vara centrumverksamhet samt bostäder, parkering och förskola härutöver. Såsom bestämmelserna är formulerade är det dock endast bottenvåningarna som måste vara centrumverksamhet. I övrigt står det fastighetsägarna fritt att använda övriga delar av byggnaderna till centrum, förskola eller parkering. Planbeskrivningen, som inte är bindande, ger en helt annan bild än vad som är reglerat i planen.

Av PBL 4 kap framgår vidare vilken reglering som är möjlig att göra genom en planbestämmelse. Planbestämmelsen för områden betecknade S1 anger att förskola med minst 600 kvm LOA ska anordnas inom användningsområdet. En sådan reglering är inte möjlig enligt PBL.

Detaljplanens långtgående detaljering med svårtolkade planbestämmelser som i vissa fall saknar lagstöd är skäl för Mark- och miljööverdomstolen att upphäva kommunens beslut.

Bristen på friytor är inte förenlig med PBL eller Boverkets riktvärden

Enligt PBL 2 kap 7§ ska vid planläggning hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhängande bebyggelse finns bland annat lämpliga platser för lek. Krav på tillräcklig friyta för lek och utevistelse vid bland annat förskoleverksamhet finns i PBL 8 kap 9§ andra stycket och 10§. Dessa regler tillämpas visserligen vid den senare bygglovsprövningen men detaljplanen måste dock utformas på sådant sätt att bestämmelsen går att uppfylla.

Av PBL framgår att det i första hand är kommunen som har att ta ställning till hur stor friyta som ska finnas för boende och barn i förskolan. Länsstyrelsen har en skyldighet att genom sin tillsyn bland annat säkerställa att en bebyggelse inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet. Något formellt hinder för en domstol att frångå länsstyrelsens bedömning finns dock inte. (Se t.ex. rättsfallet MÖD 2014:12.). Länsstyrelsen har i och för sig godkänt detaljplanen för Marievik trots bristen på friyta. Av planbeskrivningen framgår att 960 bostäder ska anordnas vilket motsvarar fler än 2 000 boende. Även i angränsande område är andelen friyta bristfällig.

Enligt vår uppfattning är andelen friytor såväl för de boende som barnen på förskolorna så undermålig att detta är ett skäl för att upphäva antagandet av detaljplanen.

I tre av kvarteren ska det enligt planförslaget finnas förskolor med 4 avdelningar per förskola. Med 12 barn per avdelningen innebär det 48 barn per förskola. Hur stor friyta som ska finnas per barn finns inte reglerat. Boverket har dock i skriften *Gör plats för barn och unga* (s. 54) angett att

ett rimligt mått utifrån antalet barn kan vara 40 kvm friyta per barn i förskolan. I planbeskrivningen (s. 73) anges att riktvärden enligt Boverket kan uppfyllas. Detta stämmer inte – i planen anges att det krävs enbart 700 kvm friyta per förskola jämfört med de nästan 2 000 kvm som Boverket rekommenderar.

Frågan om andelen friyta har varit central under planprocessen. Mot denna bakgrund är denna felaktighet synnerligen anmärkningsvärd. Man kan utgå ifrån att såväl kommunfullmäktige som länsstyrelsen och andra berörda utgått ifrån att det som står i planbeskrivningen är riktigt. Denna felaktighet i planbeskrivningen är ett skäl att upphäva kommunens beslut.

Staden borde ha antagit att det kunde finnas risk för betydande miljöpåverkan

Vi menar att planerna för att riva, omvandla och bygga nytt i så stor omfattning, och med inriktning på att tillskapa många nya bostäder med bland annat förskolor och lekplatser samt kontor och centrumfunktioner, i det aktuella området där det sedan tidigare finns kända markföroreningar, svarar mot kriterierna för när en strategisk miljöbedömning ska göras.

Både miljöförvaltningen och länsstyrelsen framförde i sina respektive samrådsyttranden¹ att det fanns förorenad mark i området. Trots detta redovisades inte fakta från tidigare studier. Inte heller utfördes några undersökningar av förhållandena förrän efter det att en granskningsversion av planförslaget varit remitterad och länsstyrelsen i sista stund påtalat risker för miljö och hälsa.

Sent utförd miljö- och hälsoriskbedömning visar på betydande föroreningar

En miljö- och hälsoriskbedömning med förslag till åtgärder² genomfördes först efter granskningskedet vilket föranledde revideringar i planeringsunderlaget, planbeskrivningen och att planförslaget skickades ut på förnyad granskningsremiss. Texten nedan är hämtad från nämnda rapport. Någon egentlig miljökonsekvensbeskrivning enligt MB 6 kap 11 § utfördes inte, vilket hade varit motiverat.

Den miljö- och hälsoriskbedömning, som redovisades i ett sent skede, inkluderar en sammanställning av utförda undersökningar inom området. Den visar att det ställvis påträffas förhöjda halter av föroreningar (metaller, alifater, aromater, PAH och bensen) i jord och grundvatten inom området. De högsta halterna kan ses inom M15 samt i de två planerade parkerna (Millenniestråket och M19 parken) där det påträffats halter av metaller (bly, zink), alifater och aromater samt PAH över Naturvårdsverkets generella riktvärden för mindre känslig markanvändning (MKM) och i vissa fall motsvarande farligt avfall (FA). Föroreningshalterna i grundvatten är generellt låga men förhöjda halter av metaller har påträffats och i enstaka prover även låga halter av oljekolväten och klorerade lösningsmedel.

De kompletterande grundvattenprovtagningar med avseende på klorerade lösningsmedel som utförts under 2019 och 2020 inom M15, M22 och gatu- och parkmark visade på låga halter eller halter under rapporteringsgränsen för de analyserade ämnena.

Utförd riskbedömning av det sammanställda undersökningsunderlaget visar att det finns ett behov av riskreduktion för planerad markanvändning inom området för att:

- Säkerställa acceptabla hälsorisker på lång sikt avseende metaller och PAH inom främst Millienniestråket och M19-parken men även inom M15 samt avseende kvicksilver, PAH och bensen inom M22.
- Säkerställa acceptabla hälsorisker på kort sikt med avseende på bly inom M15 och M19-parken och PAH-H inom M19-parken.
- Förbättra markmiljön avseende metaller och PAH, främst inom Millienniestråket och M19-parken men även inom M15.

¹ Redovisning av plansamråd och ställningstagande inför utställning av förslag till detaljplan för Marievik 15 m.fl. i stadsdelen Liljeholmen Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande 2017-04-12.

² Sammanfattande miljö- och hälsoriskbedömning och förslag till åtgärder Detaljplaneområde Marievik 15 m.fl., Liljeholmen, Stockholms stad, WSP 2020-05-26.

Betydande miljöpåverkan – en sammanfattning

Detaljplanens genomförande har varken av kommunen eller länsstyrelsens bedömts medföra en sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i 4 kap 34 § PBL att en miljöbedömning enligt miljöbalken behöver göras. Vi delar inte denna bedömning av följande skäl:

- Enligt 4 kap 34 § punkt 2 ska en detaljplan antas medföra en betydande miljöverkan på grund av att planområdet bland annat får tas i anspråk för ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat projekt för sammanhållen bebyggelse. Som framgår nedan är det möjligt att, genom en bokstavlig tolkning av planbestämmelserna, samtliga byggnadsvolymer kommer nyttjas för centrumändamål. En sådan möjlig och kraftig ökning av centrumverksamheter i detta läge är bland annat ägnad att medföra en inte obetydlig folktillströmning och trafik tillströmning.
- Som framgår ovan anser vi att planförslaget innebär en påtaglig skada på riksintresset genom den kraftiga skalförskjutning av bebyggelsen som sker. Därmed innebär detaljplanen en betydande miljöpåverkan.

Marken är förorenad av tidigare verksamheter. Först efter granskningsskedet genomfördes en utredning om förekomsten av markföroreningar. Av denna framgår att marken är förorenad och att det krävs omfattande åtgärder för att säkerställa att marken blir lämplig för avsett ändamål. Även denna aspekt innebär enligt vår uppfattning att planförslaget kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Samfundet S:t Erik hemställer med hänvisning till ovanstående motivering och tidigare överklagande och yttranden (enligt bilagor) att Mark- och miljööverdomstolen återkallar Mark- och miljödomstolens dom av den 2 juni 2021 angående överklagat beslut av Stockholms kommunfullmäktige den 1 februari 2021 i ärende nr DP 2010-14465-54 som avser detaljplan för Marievik 15 m.fl. i stadsdelen Liljeholmen samt detaljplanen för Marievik m.fl. upphävs.

Stockholm den 23 juni 2021

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Susanne Ingo
Vice ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Lotta von Liewen Wistrand
Adjungerad styrelseledamot

Bilagor:

1. Överklagande av detaljplan för Marievik 15 m fl, Liljeholmen, Dp 2010-14465 202102-28
2. Yttrande granskning 2, Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465, 2020-08-20
3. Yttrande granskning 1, Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465, 2019-10-15
4. Yttrande Samråd om förslag till detaljplan för Marievik 15 mfl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465, 2016-01-28

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Mark- och Miljödomstolen
Stockholms stadsbyggnadskontor
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

ÖVERKLAGANDE
2021-02-28

Överklagande av detaljplan för Marievik 15 m fl, Liljeholmen, Dp 2010-14465

Samfundet S:t Erik vidhåller synpunkterna i sina tidigare yttranden från samråd och efterföljande granskningar (se bilagor), och hemställer att kommunfullmäktiges beslut av den 1 februari 2021 om ett antagande av detaljplanen för Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen (Dp 2010-14465) upphävs. Samfundet vill framhålla följande:

Skalförskjutningen bryter mot stadsbildens vedertagna skala

I PBL 2 kap 6 § uttrycks att bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av god helhetsverkan. Förslagets markanta skalförskjutning med det föreslagna klustret av tornbyggnader i upp till 32 våningars höjd är ett brott mot vedertagen skala som i strid mot intentionerna i PBL kommer att medföra negativa konsekvenser för närområdet, stadslandskapet och stadens silhuett med fronten mot vattenrummet.

Vidare påverkas enligt Miljöbalken 3 kap 6 § kulturmiljövårdens riksintresse *Stockholms innerstad med Djurgården* negativt i flera avseenden då skalförskjutningen blir synlig på stort avstånd och påverkar upplevelsen av stadens topografi och vyerna från flera av viktigaste utsiktspunkterna.

Föreslagna rivningar är oförenliga med kravet på god hushållning med resurser

I planförslaget norra del rivs ett flertal byggnader från 1980-talet, vilket inte är förenligt med kravet på en god hushållning av resurser vare sig ur ett kulturmiljö- eller hållbarhetsperspektiv och strider mot preciseringen av det nationella miljökvalitetsmålet *God bebyggd miljö* och det av riksdagen antagna arkitekturpolitiska målet *Politik för gestaltad miljö* (2017/18:110) samt kulturmiljölagstiftningen, bl a PBL 9 kap 34 §.

Stor förlust av stora kulturhistoriska värden

Några av Marieviksområdets befintliga byggnader utgör exempel på högkvalitativ postmodernistisk arkitektur och representerar en viktig årsring i Stockholms bebyggelsehistoria som riskerar att uttraderas. Huvudnumret är den grönklassificerade kontorsbyggnaden M 15, som med få motsvarigheter utgör en exceptionell exponent för 1980-talets postmodernism, men som likafullt är en av de byggnader som rivs i förslaget.

Det få kvarvarande byggnaderna från epoken omgestaltas överlag med kraftiga om-, till- och påbyggnader, såsom exempelvis det grönklassificerade s k Modehuset (M 19) och det high-tech-inspirerade kontorshuset M 29, tvärt emot kraven i PBL 8 kap 13, 14 och 17 §§ att byggnader inte får förvanskas och att underhåll och ändringar ska anpassas såväl till omgivningens karaktär som byggnaders kulturhistoriska värde.

Maximal exploatering på bekostnad av parker och friytor m m

Samfundet S:t Erik anser att det kan vara möjligt med en förtätning i området. Men den extremt höga exploateringsgraden medför minimala ytor för lekplatser och förskolegårdar och en brist på grönytor som omöjligen kan kompenseras av grönskande takterrasser. Förskolegårdarnas begränsade friyta om 10 kvm/barn, dvs en bra bit under den generella rekommendationen om 20–40 kvm/barn, är oacceptabel, speciellt som gårdarna delas med de boende och det dessutom råder stor brist på lättillgängliga grönområden i närområdet.

Ljusförhållandena är en annan viktig kvalitativ aspekt som vad beträffar gaturummen och de kombinerade bostads- och förskolegårdarna är långt ifrån optimala på grund av den höga täta bebyggelsen.

Samfundet S:t Erik hemställer att detaljplanen upphävs med hänvisning till ovan redovisade synpunkter och efterlyser en övergripande stadsplanemässig och arkitektonisk genomlysning av vad området och staden generellt tål i skala och exploatering.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Lotta von Liewen Wistrand
Antikvarie

Bilaga:

1. Yttrande granskning 2, *Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465*, 2020-08-20
2. Yttrande granskning 1, *Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465*, 2019-10-15
3. Yttrande *Samråd om förslag till detaljplan för Marievik 15 mfl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465*, 2016-01-28

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2020-08-20

Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465

Planförslaget har tidigare varit på granskning under perioden 18 september till 16 oktober 2019. I denna version har förtydliganden skett vad gäller miljökvalitetsnormen för vatten, markmiljö, påseglingsrisk och buller. Planunderlaget har också kompletterats med nytt utredningsunderlag angående markmiljö och påseglingsrisk.

Samfundet St Erik finner att de föreslagna höga tornbyggnaderna, som vi anser skulle innebära ett alltför brutalt inslag i den känsliga och kulturhistoriskt intressanta miljön längs Årstavikens stränder, kvarstår även efter de förtydliganden som nu skett av förslaget. Varken skalan eller gestaltningen stämmer med den byggnadstradition som under lång tid har utvecklats längs stadens så betydelsefulla vattenrum.

Samfundet S:t Eriks kritik av föreslagen bebyggelse kvarstår.

Stadsbyggnadskontoret meddelar att om yttranden och synpunkter skickats in under föregående granskning och sakfrågorna ovan inte förändrar dessa, behöver yttrande inte skickas in på nytt. Alla tidigare inskickade yttranden och finns med i ärendets fortsatta beredning. Vi väljer trots detta att ånyo framföra vår uppfattning.

För Samfundet St Erik

Monica Andersson
Ordförande

Susanne Ingo
Vice ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Victor Edman
Styrelseledamot

Bilagor:

1. Yttrande granskning om förslag till detaljplan för Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465, 20191015
2. Yttrande samråd om förslag till detaljplan för Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465, 20160128

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2019-10-15

Marievik 15 m fl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465

Samfundet S:t Erik har i ett tidigare skede yttrat sig om detaljplanen 2016 (bilaga 1). I detta yttrande ställde sig Samfundet mycket kritiskt till de föreslagna tornbyggnaderna och framhöll att dessa ”genom sin extrema höjd och med sin accentuerade placering invid Årstavikens öppna vattenyta starkt påverkar kulturmiljön i hela Stockholm med Stockholms riksintresse för kulturmiljövården. Den delen av förslaget innebär en avgörande skalförskjutning för hela Stockholm samt ett icke önskvärt paradigmskifte i stadens arkitektoniska gestaltning.”

Trots att planen har genomgått en viss bearbetning till det bättre, kvarstår Samfundet S:t Eriks kritik i detta avseende. De föreslagna höga tornbyggnaderna skulle innebära ett alltför brutalt inslag i den känsliga och kulturhistoriskt intressanta miljön längs Årstavikens stränder. Varken skalan eller gestaltningen stämmer heller med den byggnadstradition som under lång tid har utvecklats längs stadens så betydelsefulla vattenrum.

Under senare år har det blivit allt vanligare att staden tillåter rivning av relativt unga byggnader i stället för bevarande och anpassning till nya behov. Den i planen föreslagna rivningen av det grönklassade kontorshuset i M15, ritat av Anders Berg och Erik Thelaus och uppfört omkring 1980, är ett belysande exempel på denna brist på varsamhet. Både ur bevarandesynpunkt och ur hållbarhetssynpunkt vill Samfundet S:t Erik uppmana till en betydligt större återhållsamhet när det gäller sådana ingrepp i den befintliga bebyggelsen.

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Victor Edman
Styrelseledamot

Bilaga: Samfundet S:t Eriks yttrande av 2016-01-28.

Samfundet S:t Erik
Stockholm

YTTRANDE

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

2016-01-28
Dnr 2010-14465

Samråd om förslag till detaljplan för Marievik 15 mfl i stadsdelen Liljeholmen i Stockholm, S-Dp 2010-14465

Samfundet S:t Erik har tagit del av samrådsmaterialet, och vill särskilt rikta in diskussionen på de extremt höga tornbyggnader för bostadsändamål som ingår i kvarteren M15 och M22. Behovet av ett ökat bostadsbyggande i Stockholm är väl känt. Med det starka trycket på en accelererande nybyggnadstakt är det emellertid av största vikt att Stockholms stad har ett långsiktigt perspektiv för stadens utveckling och tar ansvar för förvaltandet av Stockholms kulturarv och skönhetsvärden.

Man kan i en bostadsbrist som den vi nu upplever påminna sig om tidigare epokers kraftiga behov av ett ökat byggande. Såväl när malmarna bebyggdes på sent 1800-tal som när bostadsbristen under 1920-talet skulle lösas byggdes det på mark som delvis redan användes för andra ändamål. Det kan vara försvarbart att riva äldre i och för sig bevarandevärd bebyggelse för att tillfredsställa aktuella behov och bidra till stadens utveckling. Men inte till vilket pris som helst!

Det kan samtidigt ifrågasättas om det är miljömässigt försvarbart att riva stora, relativt nya och väl fungerande kontorshus för att ge plats för ny exploatering. Samfundet S:t Erik kan trots detta ställa sig bakom de föreslagna rivningarna inom planområdet. Samfundet anser även att Marievik kan tåla en tät exploatering.

Vi ställer oss för Marievik bakom *Promenadstadens* mål "[...] att skapa täta och attraktiva stadsdelar med blandat innehåll och offentliga miljöer av hög kvalitet, samt att planera för en sammanhållen, tät och levande stadsmiljö även i närförorter. Att skapa attraktiva stråk och bättre möjligheter till rekreation vid stadens vatten är också av stor vikt."

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Vad som däremot är högst olämpligt i planförslaget är den mycket markanta skalförskjutning och stadsomdaning som ansamlingen av de olika höga husen med sina cirka 20 till 38 våningar innebär. Samfundet instämmer i samrådshandlingens bedömning av konsekvenserna för kulturmiljövården: ”Riksintresset för kulturmiljövården, Stockholms innerstad med Djurgården, påverkas negativt i flera avseenden trots att planområdet ligger i ytterstaden. Stockholmska särdrag som anpassningen till naturen, stadens inlopp och siluett samt vyer från viktiga utsiktspunkter berörs av den nya gruppen höga byggnader. Södermalms siluett betraktad från innerstadens centrala delar kommer att förändras. Områden där stadens topografi är särskilt tydlig och som domineras av grönska påverkas av att nya byggnader tar plats i landskapet.”

Samfundet instämmer också i samrådshandlingens kommentarer till konsekvenserna för stadsbilden: ”Motsvarigheter till planförslagets grupp av punkthus finns inte i Stockholm. Bebyggelsen förändrar stadsbilden inte endast i närområdet. Den markant ökade synligheten i staden kan vara positiv för ökad orienterbarhet men riskerar också att försvåra stadens läsbarhet. De nya byggnaderna kommer genom sin täta gruppering och höga höjd att skymma befintlig bebyggelse och påverka upplevelsen av både topografi och befintlig bebyggelse.”

Det finns andra brister i förslaget som också skulle kunna kommenteras, men de är av sådan art att de säkert går att lösa under den kommande processen. Dock kan det förefalla märkligt att barnkonsekvenserna först kommer att studeras i nästa skede.

Den viktigaste kritik som Samfundet S:t Erik vill framföra mot förslaget gäller gruppen av höga byggnader (M15 och M22), som genom sin extrema höjd och med sin accentuerade placering invid Årstavikens öppna vattenyta starkt påverkar kulturmiljön i hela Stockholm med Stockholms riksintresse för kulturmiljövården. Den delen av förslaget innebär en avgörande skalförskjutning för hela Stockholm samt ett icke önskvärt paradigmskifte i stadens arkitektoniska gestaltning.

Samfundet S:t Erik hemställer att detaljplaneförslaget avslås.

Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Victor Edman
Styrelseledamot

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950